

Latweeschu Nwises.

Nr. 28. Zettortdeenà 10. Zuhli 1852.

Pahr bibbeli

un pahr winnas pahrtulfochanahm
un isplattifchanahm.

(Stattrees Nr. 27.)

Widsemmes jeb Ribges Generalsuperdents
Zahnis Fischers 1689tâ gaddâ ar Ernst
Glück, Marienbures mahzitaja palihgu, kas
aston gaddus bes apnikfchanas pee ta grubta
darba publejabs, to pahrzehla arri Latwiski;
un no ta laika arri mehë Latweeschi ar fa-
wahm paschahm azzihm swehtus Deewa wahr-
dus warram sawâ walledâ lassih. Un woi
tas naw muhsu masai Latweeschu tautai leels
qohds un preeks, ka winnai arri wifs tas patë
Deewa wahrds sawâ walledâ lassams, it ka
wissahm zittahm leelahm, baggatahm un mah-
zitahm tautahm? Zuhstosch un 500 bibbe-
les tappa tanni laika Latwiski nedrillekas, un
daschlabs Latweets arri nopirka un lassija un
mahzijabs skaidraki atsiht Deewu un To, ko
wisch subtiijis irr, Jesu Kristu. Bet to-
mehr bibbele wehl bija un palikka arween
dahrga, un teem nabbaga isdshiteem laudihm
bija mas naudas, un tadeht rettais kahds fur
warreja bibbeli eeteekt. — Bet ka nu muhsu
laika bibbele tik lehti pee eetama, tas nahk no
tahs jau peeminnetas bibbelesbeedribas,
kas preeksch 50 gaddeem tik zehlfchahs. Bib-
belesbeedriba irr ihsti tas wahrds, ko Jesus
us saweem mahzetteem sazzija: „Eijet zaur
wissu pasauli un mahzeet wissus laudis.“ —
Par to bibbelesbeedribu, un par winnas esah-
lumu un darboschanahm gibbu Dewim nu
beidsiht wehl ittin ihsti pastahstih; leezwehvä!
Kâ tas Kungs patë sakka, ka no masa
finepagrauda leels kobks pehz isouga, tâ tas
arri ar to bibbelesbeedribu notikka: Za wiss-
pirmata bibbelesbeedriba zehlahs Peelbrit-

tanijâ jeb Englantë, un ta irr wehl tag-
gad par mahti un audsinataju wissahm bibbe-
lesbeedribahm. Charles (ja-iskauz Escheels,
Kahrlis) weenteesigs un Deewa bihjigs mah-
zitajs no Wahles aprinka 1802trâ gaddâ,
Dezember mehnesi eebrauzis Londone, staigaja
tur pa ta leela pilfata eelahm, zerredams tur
no draugeem kahdu masuminu naudas saluhg-
tees, par ko sawas draudses nabbageem war-
retu bibbeles kahdas nopirkt. Weens no winna
draugeem Zahseps Hughes wahrda, dewa
winnam schinni leetâ to padohmu, woi tas ne
buhu labbi, ka tahdu beedribu eezeltu, kurrâ
preeksch wissas walstsnabbageem us scho waja-
dsibu naudu samestu. Dhtrâ gaddâ pehz tam
wisch arri riktigi masu grahmatinu nedrilleja
un laudis islaida, kurrâ tas wissas sawas
tautas laudis usstubbinaja, tahdu beedribu
eezelt, kas us to gahdatu, ka bibbeles pa
wissu pasauli taptu isplattitas. Schi usstub-
binaschana laudihm tâ patikka, ka gaddu pehz
tam (1804 tanni 4tâ Mei) kahds Lords (leels-
kungs) Teigmouth Londone tahdu beedribu
eetaisija un ar schahdu wahrdu nosauza:
Brittanijas- un sweschsemmes bibbe-
lesbeedriba. Bet te nu kas gaddijabs, par
ko teem beedribaszehlejeem bija leels brihnumë:
kad tee sakka pehz bibbelehm klausinaht, tad
sadsirdeja, ka pat Eurepâ starp Lutteradrau-
dsehm wehl leels, leels bibbelutrufkums bija
ussetams. Ko nu darriht? Un redsi: schi
beedriba tad apnehmahs arri us to gahdaht,
ka schis trubkums taptu ispildihts. No schis
beedribas tad zehlahs pa wissahm zittahm
semmehm bibbelesbeedribas, kam schi Britta-
nijas- un sweschsemmesbibbelesbeedriba! palih-
dfeja, kâ labba mahte behrneem, gan ar bib-
belesisplattifchanu, gan arri ar jaunu beedri-

bäsezeſſchanu; un no tahs arri muſſu Kur-
ſemmes bihbelesbeedriba ſpehku un padohmu
dabbu. Un paklauſees kruſtdehls! zil brih-
niſchki ſchis darbs irr iſdeweess? pa teem
38 gaddeem no 1804 lihds 1842 irr pa wiſſahm
paſaulesmallahm kohpä 7320 beedribas ezehl-
luſchahs, kas us tam ween gahda, ka ta
lunga Kunga wahrds tell un baggatigi pa
wiſſu paſauli tohp iſplattihts. — No ſchihm
7320 beedribahm irr paſchä tanni mahtes-
ſemmé Veelbritanniä 2228 beedribas, Ire-
ſemmé 550, muſſu leelä Europä 1400, Aſijä
83, Afrikä 16, Amerikä 2800, Auſtraliä 17,
Weſtindiä 226, un 69 no ſchihm beedribahm
tee brihwee Nehgeri paſchi tur ezehlufchi.
Neds, kruſtdehls! tä tas Deewa wahrds tag-
gad jau iſpluhdis; un ſakku Dewim, lai pluhſt
wehl wairaf! — Pirmä gaddä (1804) tai
Englantes bihbelesbeedribai eenahza ticklai
400 Pfund (mahrzini. Weena mahrzina lihds
6 rubbuteem. Aprehlini nu tohs 400 Pfundus
rubbulds). Dewitā gaddä (1813) jau eenahza
17,000 Pfundi, un 1841 gaddä 116,000 (ſimts
un feſchpazmittuhkſtoſchi) Pfundi. Baggatigs
krahjums! Aprehlini zil tur to rubbulu. Un
jo gaddus jo wairaf pee ſchihſ beedribas pee-
ſtahjuſchees. Daſchi baggati un labſirdigi
lungi irr leelu nauđu tai beedribai us muſſchi-
geem laikeem ſchlinkojuſchi, lai tik tas Deewa
wahrds bes kahdas kawefchanahs wiſſai pa-
ſaulei peſtiſchanu paſluddinatu, un lai tahdas
beedribas neſuſtu, ja arri — kas warr ſin-
naht kahdi laiki zelhahs — tee labſirdigi de-
weji ſuſtu. Tä pee Temſesuppes Kingſton
pilkatā kahds lungs Hill wahrda, kad wiſſch
wiſſas wajaſſigas weetas ar ſawu dewigu
rohku baggatigi bija opgabdjis, arri preekſch
ſchihſ bihbelesbeedribas 80,000 (aſtondeſmit-
tuhkſtoſchus) Pfundus (lihds 500 tuhkſtoſchu
rubbuleem) atſchlinkoja. Un ko Tu dohma
kruſtdehls, pa teem minnetem 38 gaddeem
irr tahs 7320 bihbelesbeedribas 20 millijon
bihbeles pa wiſſahm paſaules mallahm iſſub-
tijuſchas un iſplattijuſchas. Un ko Tudohma,
kä ar to iſplattiſchanu gahjis? Pa Europu

un Amerikas rihtapuffi ween 18,720,420 (aſton-
pazmitmillijon, 720 tuhkſtoſch 420) bihbeles
iſdallitas, un tas maſais atleekumiaſch pa
wiſſu to leelu un plaſchu paganupaſauli iſ-
dallitas. No tahm irr iſgahjuſchas us teem
leeleem ſemmes-ſtrehkeem Widdus-Aſijä 2000,
Eſchinä, kur irr 360 millijon eedſihwotaji 20,000,
us tahm ne-iſſkaiamahm fallahm kluffä juhra
20,000, us Afriku 16,000 bihbetu, un us In-
diju, kur lihds 200 millijon eedſihwotaju puſſ-
millijon ewangelijunu. Un kruſtdehls! woi
ſchē wehl naw ja-iſſauz: „Kas tas irr tah-
dam pulkam!“ — No eefahkuma lihds 1804 tam
gaddam bihbele bija ticklai 19 wallodäs no-
drickleta; bet lihds 1846 to jau faſſaiſlija
158 wallodäs un taggad buhs wehl wairaf.
Wiſſas ſchinnis wallodäs irr ta bihbele woi
nu glufchi pahrzelta un drickleta, woi ticklai
pa gabbaleem: Jauns Teſtaments un Dah-
wida dſeefmas u. t. j. pr., no ka millijoneem
mahzahs un dwehfelesſwehtibu ſmett. Tä
pa 38 gaddeem irr ta bihbele 139 wallodäs
pahrzelta.

(Zurplikkam beigums.)

• Sirgu-andelmanni ar ſawahm ſkohlahm.

(Skattees Nr. 27. Belgums.)

Wehdigi lai ſaraſſtam tē kahdas no tahm
mitteneeku-ſkohlahm, kahdā wiſſē tee ohtru
peewilt; rassi tahs gohdigeem laudim palih-
dſehs iſſargatees no ſkahdes. Sirga-pirzejs
wiſſſpirmak lai apzeetinajahs, un lai wiſſch
ne wahrdinu ne turt par pateſibu, ar ko pah-
dewejs ſawu ſirgu uſteiz; paſcham winnam
ar gaiſchahm azzim un prohti tahdahm, kas
ſawu ſpohſchumu no lihkopu-dſerſchanas naw
ſaudejuſchas brandwihnā, wiſſſ pee ſirga ja-
reds un japahtbauda, un ja wiſſch to pareiſi
ne ſaproht, tad darrihs labbi, padohmu
mekleht pee zitta, kas irr pateſi gohda-wihrs
un ſirgu-paſinnejs.

Ar wezzu ſirgu, ko grihb iſlaiſt par
jaunu, mitteneekeem leels publiſch: firmas

spalwas krehtis un usazzis tee ispluhz, woi arri pehrwe; eekrittuschas azzu-bedres uspuhsch, prohti ar salminu, fo ais abdas pa padurtu zauruminu aishahsch garram; ispuhruschu spalwu taifa gluddenu un wezza sirga eekrittuschu meefu zell lascheti kalli, fo wiltineeki ar aufahm maifitus barro, un las sirga weschelibai drihs darra beigas. Kad sirgs ta uskohpts no ahrenes, tad kunstiga darboschanahs pee sohbu-atjaunofchanas. Wasudduschu graudu tee eekall preekschas-sohbos, tad eepilina druszin witrjohl - eljes jeb sehwekstahbes un isdedfina to ar kwehlainu dselji, las graudam peeschkirt to waijadfigu melnumu; schohs palschus graudus eetaifa wiswairak stuhra-sohbos, zaur fo sirgs paleef septinu gaddu wezs. Brihscham arri sirgandelmannis pataifa jaunu sirgu druszin wezzaku; to darroht islausch winsch tschetru gaddu kummetam stuhra-sohbus, un nu tas paleef pa gaddu wezzaks. Bet las sirgamutté, fo mitteneeks wehl naw dabbusis meisteroht, weenreis tiklai usmannigi eestattijees eekschâ, atraddihs tuliht wiltineeka stillus, ja schis tiklai sirgam mutti ne buhs ar pipperem eebehrsîs un zaur to pa puttahm gabdajis, las wezzuma pasihfchanu pagruhtina. Wiffu to tomehr warr pasiht, kad sirga wirfas, un appalschas-luhpu pazell us augschu un eestattahs, arrig wirfus, un appalschas-sohbi zits us zittu teescham uspasîs wirsâ. Ja tee it zeeti ne stahwetu kohpâ un masas starpinas kur atrastohs, tad tahds sirgs wezzaks, ne la sohbi to israhda. Wiltibu jo prohjam arri warr pasiht pee naggeem, las jauneem sirgeem allaschin wairak eet garrumâ ne la plattumâ, un las pa gaddeem tiklai paleef platti la schkippeles.

So skai stuma-wainu, kad sirgam aufis nokabruschahs, paslehpj zaur to, kad eemautu peeres-silfnu ussprahdsé labbi pa-augsti, ta la schi pazell aufis us augschu un saturr.

Uklâ azzî eekaisa kahdas stipras sables, lai aqs affaro un wiltineeks warr eerunnah, la ta patlabban netihfchu eewainota.

Enahschu-punktus isflauka no nahsim, woi eebahsch tannis willu itt dsikku eekschâ, ta la punki ne spehj tezzeht abrà.

Sirgeem, kam mutté kahda waina, sitt pa galwu, lai paleef nemeerigi un ne kaujahs stattitees mutté eekschâ. Puhschlahku paslehpj, kad sirgu no pirzeja pa labbu gabbalu jahj rikscho, ta la schis to gruhtu atpuhschanohs un elfoschanu ne warr fadsirdeht. Pee pirzeja atpalkat jahjoht sirgam laisch eet sohlos. Lai sirgs nestu asti kohschî us augschu pazehlis, tad eehiwe wianam pa-aste smallus pipperus woi engweres.

Stihwus sirgus ne laisch ne azzumirkli meerâ un arweenu jahdele, kamehr dabbu eesilt un kahjas eelohziht; klibbus sirgus jahj pa mihsstu semmi; sirgus arspattu, lehlu u. t. j. pr. fajahj stipri, grohsa un kappa ar pahtagu, lai tahs wainas ne warr til ahtri dabbut pamanniht. Sirgus ar mahlfuku woi zittahm stauftuwes, un mugguras-indewehm labpraht apdekkotus woi apfedlotus wedd preekschâ.

Ja sirgam kahda naggi-waina, tad pirmak to pawadda pa fuhdeem woi dubleem, lai ta waina til weegli naw atrohdama; nagguplihsumus ispilda ar pikli woi pohtwastu. Kad sirgam spreijas, tad falla, la kahju aiszehlis ais pawaddas, norihwejees u. t. j. pr. Irr sirgs klibs us kahdu kahju un ta waina tahda, fo lehli woi pawiffam ne warr isahrsteht, tad noplehfh tam palkawu un teiz, la sirgs palkawu nomettis un tapehz klibbojoht.

Stihpaschi arri eewehrojama sirga eekschli-ga wescheliba, fo no ta warr pasiht, kad sirgs naw noflummis, bet ehdeligs; kad winsch allaschin turrahs pee galkas, un spalwa tam gluddena un spihdiga; kad galwa tam iszelta stahw, nn azzis gaischas, schiglas, bes puefscheem; kad pehz gruhta darba sirgs tuliht ehd, un apgulstahs. Isdibbinah arri wajaga, woi sirgs irr gudrs, rahms, paklausigs un peemihligs. Wainas irr, kad winsch bils un krehjeis, kad tam las pee kahjahm durrahs, kad winsch stahjahs un ne no weetas eet, slep-

peni lohsh moi sperr, kahjas kappu un arweenu gulstahs.

Kad nu, kà jau dširdejam, firgu-andelmanni lohti wiltigi, tad geldehs, kad firgu, ko no winneem pehr kahdu laiku nemm us prohwi. Buhs firgs labš un teescham bes wainahm, tad pahrdewejs labpraht to uslaidihs, bet ja winsch us wiltibu buhs isgahjis, tad ne darrihs to.

Wiswairak firgu-pirzejs lai ne eelaischahs ar Schildeem, Tschigganeem un zitteem tahdeem krahpneekem moi pahrkupfscheem, kas no pahrdeweja par weenu ohtru graffi un glahsi brandwihna usderreti, pirzeju peerunna un allaschia peewill.

E. D. P.—h.

Mihklu usminneschanas.

1) Sawi paschi. 2) Kad tas galwu zaur lohgu abra isbahjis. 3) Seenas pulkstens. 4) Zeppure. 5) Tee 10 haufli; bet nebba tee jauni seewischli til dauds eelschâ stattahs, kà zittos speegelds. 6) Kasa; jo ta pirma bijuse, kas wiffadas sahles saplubze un no tahm pilles (rullischus) taifija. 7) Tilti.

E. F. C.

Sawads padohms

par muhsu Luttera-draudses dseefmu-mantu f. g. U. Nr. 10.

Pahrbaudeet wiffas leetas,

To kas labš, paturreet.

Kas labš, lai muhscham poleek slawejamē!
Là mihlāis — p —, ko mahjiis rakstidams
Mums Zuhsu padohms, teizamē irr parleeku;
Jo wezzas dseefmas wairo swehtu preeku,
Kaut dohtu Deems, ka wiffa pasauke
Ka weena firds un weena dwehsele
Ar tizzigu un pafemntigu praktu
Lam Kungam swehtas dseefmas uedseedatu!

Swehts Pahwils arri us to stubbina,
Lam Kungam dseedah swehtā mihlibā.
Bet pohsts! jo kahds ko proht no gudrahm sinnahm,
Jo mas tiht swehtas dseefmas dseedah winnam;
Là stoblotus un augsti mahzitus
Mas dšird kahds dseedam, staitam pahstarus,
Bet kusch! Zums taifniba, ka laukā, mahjās
No Jesu mums ikweenam dseedah klahjās.

Bet gudrais Salamans tā mahza muhs,
Ka kotram samā laikā notift buhs,
Lam Kungam dseedah, ta irr swehta leeta,
Lē jastattahs, kahds darbs un kahda weeta,
Ka ohtrais haufliš pehzal nesuhds muhs.
Kad weefibās starp draugem esseet Zuhš,
Tad spredditi gan mas Zuhš sazihht warreet,
Neds tahdā weetā arr scho darbu darreet.

Là tad, til ween, kad laiks un darbs irr tahds,
Lai pazeklahs ikweenam firds un prohts
Un uedseed Deeram swas dseefmas saldās;
Bet lai pee tam tad firds un prohts arr' walbaha.
Jo swehta swehta swehts irr tas Kunge muhsu Deems,
Un swehts tahds pats irr winna wahrds patees!
Ja nepeeminnam to ar swehtu sinnu,
Là samās firds neswehtijam winnu.

Zapohz ja jauki, seedulaizina,
Kad laiks un darbs tahds, padseed jauniba
No lihgamahm un no kummeclineem,
Là lai par launu ne nemmam to winneem:
Woi labbaka ta smalka Arie. (!)
Pee slawerechm ko singe preileue? —
Sawš laiks us Deemu swehtas dseefmas zeltees,
Sawš, nermainigūs dabbas-preekus smeltees.

Kubbeles Eernesks.

Teesas sluddinaschana.

Wiffi tee, kam kahdas taisnas parradu prassischanas
pee tahs atstahs montas ta nomirustā Jaunpilles
orrenes-sainneeka Zerra Uhmē no Keppuru mah-
johm, tohp usajimati, 3 mehnesdu starpā, tas irr
libds 27tu September f. g., pee Jaunpilles pagasta
teesas preetiktēs, jo wehlat neweenu wairo ur hāu-
sihs. Jaunpilles pagasta tees, tai 28td Zuhni 1852.

(Nr. 177.) Jürgen Popul, pagasta wezz.

E. G. Montewicz, pag teesas sribw.